

Falsitas. Queritur an

falsa latinitas viciet rescriptum apostolicum: **Ri.** Panor. in. c. ad audientiam. de rescriptis. p. declaratione dicte. q. facit tres regulas. Prima est: q. ad hoc q. falsa latinitas viciet rescriptum pape: d. esse manifesta. Non autem sufficit q. sit dubitabilis. Secunda regula q. si falsa latinitas potest saluari p. figuram. non viciat rescriptum. Et de his figuris vide glo. in. c. forus. de ver. sig. Et hoc facit ad. q. Dicebat in quodam rescripto aplice. q. rectores hospitalis et alie persone que degere contingunt in eodem possent ibi sepeliri. nunquid rescriptum illud viciet p. illam falsam latinitatem? Nam ubi dicebat q. debebat dicere. quas Jo. an. consuluit q. non viciat: q. potest saluari p. sensum. Nam illud verbum que. potest esse neutri generis et pluralis numeri. et facere relationem ad verbum. persone. et ad verbum. rectores. et erit casus accusatiui. Item presupposito. q. simpliciter sumat illud verbum. que. vt faciat relationem ad verbum. persone. tunc cur sit modicus defectus non debet viciare rescriptum. ar. in. c. ex parte. de fi. instru. Et sic elice secundam regulam. q. si falsa latinitas surgit ex modico defectu alicuius lre vel tituli: non viciat rescriptum.

¶ Quare autem falsa latinitas viciet rescriptum? Glo. in. d. c. ad audientiam. dat rationem dicens: q. rescriptum pape: p. multas manus transit. et cum multa maturitate decoquit. Et ita nullum vicium continere debet. vni contra istam presumptionem non est admittenda probatio. Et Dir. li. iij. tit. iij. sequit glo. dicens. Secus esse in rescriptis impatoris et inferiorum lris. vel actis iudicum. q. non cum tanta deliberatione procedunt. Et in instris tabellionum: quorum fides auctoritati tabellionis innitit. vide etiam Panor. in. d. c. ex parte. vbi dicit q. non solum defectus lre non viciat rescriptum. immo etiam fm Inno. defectus dictionis vel orationis non viciat: dummodo dependat intellectus materie. quous aliqui dicant fm eum. q. si est intolerabilis error in lra: vel dictio: secus. prius tunc dictum plus placet Inno. Nam p. bullam tollatur suspicio et oculi officialium sepe fallunt: vel posset distingui fm Host. inter rescripta gratie et iusticie. d. Car. idem tenet in rescriptis gratiosis: dummodo sensus non mutet. Ad plus placet Panor. p. nota. in. c. cum venerabilis. de relig. do. Secus si sensus mutaret: vel induceret equiuocato. Nam tunc defectus lre viciaret: vt in. c. inter dilectos. de fi. instru. Et ex predictis pnt decidi multe qones.

¶ Quidam impetrauit ecclesiam sancti Pancracij. In lra do dicebat Paneracij. Ita q. erat mutata lra. c. in. e. An ex hoc viciet rescriptum? d. Car. vt refert Panor. vbi s. dicit tenuisse q. no. Sicut enim defectus lre non viciat vbi constat. de sensu: vt hic. Ita et si vna lra ponat loco alterius: vt in. q. nostra dummodo ex alijs appareat papam intellexisse de illa ecclesia sancti Pancracij. Secus si induceretur equiuocato.

¶ Alia questio. Papa mandat in rescripto impetrantem debere mitti in copalem: et fuit omissum verbum: possessione. d. Car. dicit obtinuisse: q. p.

pter hoc non viciat rescriptum: q. p. alia verba apparet de intentione pape. q. submittebat. et defendas inductum. Idem die si p. positionem vnius lre loco alterius induceret falsa latinitas. Sicut accidit in facto. Dicebat enim in quadam indulgentia. p. tuis tyibus duraturis. debebat enim dicere duraturas. Et sic. a. fuit mutata in. i. Refert enim se consuluisse. p. hoc non viciari: tum q. hodie curia non admittit exceptionem false latinitalis: tum per predicta. q. si cut defectus lre non viciat. Ita et si vna lra ponat loco alterius.

¶ Donec q. rasura sit facta in loco suspecto. nunquid viciabit totum instrum. An solum illa ptem. cui coheret? Aldra. tenet q. non viciet totum. Secus in dicto testium. nam illud viciat totum ratione partis false. q. testis ex hoc reddet piurus. Et intellige qm instrum habet plura capla sepata. Vide ad predicta c. ex lris. extra de fi. instru. vbi habet q. rescriptum aplice. ppter rasuram in loco non suspecto non censetur viciosum: nec tunc pars potest corrigere. seu abradere si dependit errorem. immo careret oino comodo rescripti. et vide glo. singulari in. d. c. cum venerabilis. et ibi Panor. q. rasura reddit suspectum instrum si est facta in loco suspecto. etiam si videat deposita eadem manu: q. reperunt multi scites adulterare scripturas aliorum. Ideo sume hanc cautela. q. vbi curia notarius errauit ita vt oporteat aliquid radere: iterum reponere: vel facere aliquam lram in margine. debet notarius ad euitandam suspicionem in fine instrum continuando se facere mentionem qualiter ipse rasit tale verbum: vel q. fecit talem lineam in margine. hoc etiam voluit Arch. S. is ita. xxxv. q. j. videt etiam pbari in. l. in fraudem. ff. de te. mili. et ibi hoc tenet Bar. Et ita habet hodie stilus notariorum qm rasura est in loco suspecto: tunc non est necessaria. si ex precedentibus vel subsequentijs potest elici veritas eorum q. cancelata sunt: vt ibi notabiliter dicit glo. Item nota glo. in. c. licet. de cri. fal. q. si lre essent clause rasura non noceret. Et nota fm Hosti. q. in curia est canon late sine in quemcumq. alium ab officialibus sup hoc in curia deputatis. qui rescripto bullato: vel notato mutata vna figuram in alia: siue lram: vel etiam dimidia abaserit deleuerit cancelauerit vel mutauerit. sine illorum: ad qs spectat: data licentia. Et dicit q. sepe publicat in curia: vt non possit quis pretendere ignorantiam. Posset tunc impetrans sine aliqua pe. ia totam lram lacerare: ac etiam bullam. Nam licitum est cuiuslibet iuri suo renunciare. Et ex hoc habes q. simplex notarius qui lras apostolicas scripsit. non potest illas corrigere sine licentia officialis ad hoc deputati. Et vide Ri. in. iij. di. xvij. vbi querit. vtrum inuenies lram pape cuius efficacia iam expirauit: vt q. fuit data ad tps qd iam transijt. et ludo non intentione vici et aliquam lram in ea male formatam reformare: vel punctum facit: vel p. quicumq. alium modum aliquid in ea immutat: sit excoicatus: et concludit q. sic. q. quis illa lra non immutata sit inutilis. tunc p. rasuram sic mutari posset vt utilis appareret. Verbi gratia si ibi erat scriptum. Post triennium minime vulturus. Et pro triennio poneret quinquennium.

iam apparet vtilis que ante erat inutilis. Cum ergo quecumq; mutatio sine parua siue magna circa lram pape. que p immutatōnem potest apparere vtilis plusq; erat: vel vtilis cum ante non esset. sit pbibita sub pena excoicationis late snie. videt q; immutās aliquid circa lram de qua est qd sit excoicatus. De lris tñ que p nullam rasuraz possent apparere vtilis: vtputa. lra citatoria data a. cc. annis. vel. cc. Aliter esset indicādum. quia si tota raderetur 7 de nouo scriberetur. non posset apparere vtilis propter bullam. quia in creatione cuiuslibet pape. noni aliquid circa bullam mutat.

An autem aperiēs lras debeat puniri tanq; falsarius: Rñ. Panoz. in. c. cum olim. el. ij. de offi. de le. dicit q; aut iste aperit lras ostendēdo eas aduersario mittentis. 7 potest puniri vt falsarius. ar. bonum in. l. j. §. is qui deposita. ff. ad. l. cor. de fal. vbi dicitur. q; is qui deposita instrumenta ostēdit aduersario incidit in crimen falsi. Et nota hoc cōtra aduocatos 7 procuratores. qui plerūq; iura partis ostēdunt aduersario. Nam possunt puniri pena falsi vt ibi notatur. Aut aperit quis literas: 7 tamē non ostendit aduersario. 7 tunc nō punitur pena falsi. de quo videt text. in. d. c. cum olim. Nam papa dixit. q; voluit ipsum punire in quo deliquit. Et tamen nō puniuit eum pena falsi. Ad idēz lex. qui testamentū. ff. de fal. nam speciale est in eo qui aperuit testamentum clausum: vt puniatur pena falsi: vt ibi. ergo aliud dicendum in eo qui aperuit alias literas maxime priuatas. vnde debet puniri pena stellionatus. id est extraordinaria. Idēz Bartolus ibi. Et vide eundem Barto. in. l. j. ff. de preuaticationibus. vbi dicit idem esse de eo qui cognouit iura vnius. 7 demum se contulit cum parte aduersa.

An autem aperiens literas domini pape sit excommunicatus: Rñ. q; non. quia nullo iure cauetur.

An autem scriptura confecta per falsum notarium sit nulla: Rñ. Panoz. in. c. fraternitatis. de heren. de mente Inno. dicit q; aut loquimur de instrumentis confectis post falsitatem commissam. vel ante. Si ante. tunc ex quo notarius tolerabat in officio: valent. quia gesta ratione publici officij nō retractant. ppter publicam vtilitatē. licz postea sequat depositio p. l. barbarius. ff. de offi. pre. Sed instra confecta post damnationē notarij. nō valēt vt in. d. c. fraternitatis.

Sed dubium est: quando ante damnationem notarij reperitur instrumentum habens plura capitula. Et in vno est admixta falsitas: an reprobet totum instrumentum: Barto. in. l. si ex falsis. l. de transac. distinguit. q; aut falsitas pcedit ex vicio notarij. 7 tunc instrumentum corrui in totum Et hoc placet Panoz. sicut dicit in teste: vt si aliquaz falsitatem adiciat testimonio suo. dictum eius in totum reprobat. q; reperit piurus. Sic est in notario. qui dicit quidam testis. Et hoc verum si est falsitas circa substātia negotij. vel circa circūstātiās eius: vt q; debebat scribere. q; ticius. pmisit. x. 7 scripsit. xx. Sed si falsitas est orta circa alia accidentalia

vel extrinseca: vt q; scripsit contrabētes esse cōsanguinos: vel aliquid aliud qd nō facit ad negociū: licet hoc sit falsum. nō reprobat instrū. ppter hoc: q; illud nō pnet ad officium notarij. Idem in teste. Aut defectus non puenit ex vicio notarij. Et tunc aut cōcernit substātia instrū: vt quia fuit omisa indicio 7 dies. Et tunc instrū corrui in totum: vt notat in. c. inter. de fi. instrū. Aut defectus nō concernit substātia negotij. Et debet tunc fieri illa distinctio. aut negocia sunt connexa: aut separata. primo casu nō corrui in totum. scdo sic. vt in. d. l. si ex falsis. Sed Bart. in. l. eadem lege. ff. ad l. iul. repe. dat vnam limitationē ad p̄dicta. videt q; instra confecta p notarium damnatū sunt nulla: qñ fuit damnatus. ppter falsitatem cōmissam in officio tabellionatus. Secus dicit si als fuisset dānatus de falso cōmisso tñ extra officium: vel sit effectus infamis ex alia cā. tunc em̄ cōcludit q; si illud officij nō habet in se dignitates: vt q; nō est notarius principis: vt. l. j. l. de man. pun. vel nō habz officium de publico: vt q; nō est notarius in banco. sed est assumptus a partib; volentib;: vt faciat publicam instrū. tñ nō videt quin talia instra confecta p istum non valeant. quantūcūq; sit infamis: Douet p. l. si aliquid. l. de suscep. 7 arg. li. x. que facit tñ mentionē de falsitate cōmissa in officio. Itē q; notariatus nō est dignitas. sed quoddā munus. Itē infamis pōt esse pcurator. Insti. de excep. Vide glo. ad hoc. de sen. excō. decernimus. in sexto.

Familia. Quō paterfa. debet regere 7 corrigere familiam suam: Dic put habet in sum. conse. li. iij. ti. xij. q. j. q; paterfa. nō solum tenet curam regiminis habere circa domesticos. i. circa filios: vt exponit Augu. sed etiā circa oēs suos p quos intelligunt illi qui de familia sua sunt. 7 hec cura correctōnis. nō solum dicit esse verberū. sed etiā exempli boni 7 verborū. quia est spēs elemosynę: vt dicit Augu. Dñi sicut ad elemosynā corpalem tenet quis tepe necessitatis: ita ad hanc. Si vō nec sic corrigunt: tenet eos abijcere a se. si credit. pbabiliter p hoc eos corrigi. Et sine hoc in malicia 7 p̄tinacia p̄seuerare: ne sit patronus criminis. sicut p̄t in vxore fomicaria. q; si credit. pbabiliter p hoc eos licentius peccare. p suā aut curam 7 p suum timorē videt eos a multis. 7 si nō ab omnib; malis se temperare. ei nro imputat puerilitas filiorum qd tunc fieret si nō erit quod sibi imputetur.

Querit ad dñs teneat pascere famulos suos tepe infirmitatis. Et an teneat ad omnes impensas: forte em̄ eget magna cura 7 diuturna. 7 in medicinis est exponēda magna quātitas pecunie: de hac. q. vide p Bart. in. l. si cum dotē. §. sin autē. ff. solu. matr. 7 in. l. in rebus. ff. como. Et cōcludit q; ad magnas expēsas nō tenet. qd̄ intellige rōne famulatus. sed alia rōne: vt q; primus. si ille nō habeat vnde sibi subueniat: pōt implorare officium iudicis contra eum: vt sibi subueniat. si est solvendo. Et idem potest facere pauper cum quocūq;

diuite. vide text. cum glo. notabili in. c. sicut. xvij. distin.

An aut famulo infirmo debeat salarium? Rñ. tōter tenet q nō. quia casus contingens in psonā illius qui locauit opas suas liberat cōductorem a mercedis pstatione: vt. l. si vno. §. Item cum quidam. ff. loca. Hoc tñ limita. qñ salarium debet ali cui rōne psonē sue duntaxat. Secus aut si daf si bi etiam cōtemplatione aliorum put daf pñti. habet em solucere suis iudicibus r alijs famulis. ad q rum obligationem non liberat p mortem. vide de hoc singularia §. Aduocatus. r. j. Locatio.

¶ Quid de famulo qui cum dño suo de salario nō conuenit. An possit postmodum petere salarium. Rñ. fēde. consilio. cccvij. dicit. q si ille familiaris p̄sueuerat opas suas locare. r dñs cōducere opas ministrorum. q salarium debet eadem. saltem vsq; ad summam. qua alterius opa r ministerio dñs fuisset conducturus. ar. l. si nō sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. Vide. j. q. j. sunt nō nulli. p. Archi. vbi dicit q de aduocato spāliter videt dicere lex q possit petere salarium incertum. ff. de var. cogni. l. j. Et p hoc dicebat. d. Nico. conta. scribēdo fēde. de hoc. q si in aduocato hoc est inductum. ergo in ceteris ius cōmune. tñ in hoc seruanda est consuetudo patrie. vide etiam Bart. in. l. diuortio. §. qd in anno. ff. solu. ma. q si famulus est cōductus ad laborandum in rure pro. xij. in anno. r exactis sex mensibus in quibus minus laborat: vult discedere r petit medietatem p̄cij. q nō debet habere medietatem. p. d. §. quod in anno. vbi Bar. dicit a simili. q in possessionib; lombardie. in quibus vno anno seminat frumentum. In alio non. vel alia feges minoris valoris. tunc totum biennium cōputabit r inspiciet. sic in isto famulo computabit crasum cum macro.

¶ Quid si promisi tibi seruire p annum et aliquo tpe anni fui infirmus. nunquid teneor supplere tēpus quo fui infirmus? Rñ. glo. in. c. si ppter tua. de rescriptis. li. vj. q nō. vt. l. cum heres. §. Stichus si heredi. ff. de sta. li.

¶ Querit. Quidam dedit furnum. siue molendinum in emphiteosim. hoc adiecto. q deberet recipiens gratis coquere. vel molere p isto dante r familia sua. demum excreuit multum familia istius vstra solutum. An teneat coquere vel molere p omnibus. An fm numerum antiquum? De. r Abb. dicunt q sic. Idem Panoz. in. c. quanto. de censi. Et dicit ibi esse text. fm intellectum magis cōem. Nam ex quo iste recipiens potest se habere ad lucra. scz diminuta familia. Ita aucta: vt contrariorum eadem sit disciplina. nisi speciem mutasset: vt puta. Effectus est eps vel capitaneus. Et sic tenet multam familiam. Quid de famulo r famula qui seruiert dño suo fideliter. r dñs non vult eis dare mercedem ppriam fm conuentionem factam: nūquid possint occulte de bonis suis surripere vsq; ad debitum? Rñ. Ri. in. iij. di. xv. q licet tales peccent in modo accipiendi. tñ ad restitutionē nō tenent. Et ad p̄dicta facit quod notat Sco. in. iij. di. xv. vbi querit an damnificatus ab aliquo pos-

sit sibi satisfaccere de bonis damnificatis: Et respōdet q in duob; casibus pōt sibi satisfaccere. Primo qñ ille damnificatus esset effectus dispensator: bonorum damnificantis. r nō posset sibi fm iuris formam puidere. vt q; nō habet testes. vel pbatōes vel q; est psona potēs cōtra quam nō administraret sibi iusticia. Secōdo qñ inueniret de bonis illius vel aliquid sibi donatum fuisset. Tamen fm. §. Ber. r alios: volens sibi satisfaccere de bonis debitoris auctoritate ppria peccat in septem casib; mortaliter. Primus est. qñ pōt sibi p viam iuris puidere r nihilominus sibi facit ius. Secōdo qñ esset iudex publicus r in causa sua vellet ipsemet iudicare quod est p̄bitum. Tercio quis in causa sua iudicet vnica. Quartus quando debitum non est liquidū sed dubium. scilicet an debeat habere: vel nō. actōnanq; probatio incumbit. Quartus est. quādo est periculum generandi scandalum contra aliu. vt quia alius culpatur de furto: vel maleficio tuo. r sic infamaretur indebite. Quintus est. quando esset periculum infamie proprie. vt quia reputaretur latro vel vsurarius. r huiusmodi. Sextus est. quando posset esse periculum personale suspensius. vt q; posset suspendi pro latrone pro tali actu vel huiusmodi. Septimus est. quando sibi satisfacciedo mortaliter peccaret. postponēdo salutem anime sue p recuperatione rei temporalis. quid enim prodest homini rē. Et Panoz. concludendo p̄dicta in. c. olim. el. j. de resti. spo. de mente Inno. dicit. q etā sua auctoritate pōt quis accipere rem furtiue. dūmodo ex hac acceptione nec malum. nec scandalū imminet. nec contra detinentem rem: puta. vxorem. cui custodia illius rei cōmiserat. vel contra familiare suum vel quēcunq; alium. tunc em debet eam in locū p̄stinū restituere.

¶ Quid si dominus faciat suos iurare q dicent ei si quem viderint. scierint. vel audierint surripuisse aliquid de bonis suis? Rñ. vj. distinguendo q si iste dominus probabiliter habetur truculentus r ferus. nō tenentur seruare. quia illicitum fuit quod iuratum est. Si autem creditur mansuetus. r non nisi rationabiliter p̄cessurus. distingue quia si res tales sunt. q pertinent ad custodiam illius qui iurauit. seruari debet. puta. Si quis viderit furem exportantem res que eius custodie cōmendate sunt. potest p̄sequi res furtiuas. als tenetur damnum restituere. Si autem non tenetur ad custodiam illarum rerum. tunc si potest probare. tenetur reuelare. si vō non potest probare. non debet reuelare. nisi talibus personis que possent pdesse. r non obesse. Et si alio modo iurauit. non fuit licitum iuramētum nec obligatorium. Idem in sum. confe. lib. j. tit. ix. vbi dicitur fm Dugo. q si aliquis de testibus sinodalibus sciat solus crimen alicuius. non tenetur denunciare episcopo. licet iurauerit dicere crimina que sciret. nisi posset probare. als debet tacere. ne sit proditor criminis. ij. q. j. si peccauerit. nisi hoc faciat secrete. cum eps vel alius cui reuelat secrete debeat corrigere huiusmodi criminosos. de hoc vide supra. Et communicatio primo.

Sed hic querit de q. quotidiana. An istis denunciatoribus sinodalibus plene credat? **R**ñ. glo. in §. aliqui. iij. q. iij. q. sic. si denunciant notoria. Si vero aliud crimen: non credit eis nisi pbent. **h** Bar. in l. diuus. ff. de cu. re. distinguit quedam esse maleficia graua. et in istis non credit eis. et sic loquit. d. l. diuus. quedam sunt maleficia non graua. et tunc quibus constituit denunciator ad denunciandum quod res ipsa inuenit. **E**xemplum. **A**ditur aliquis per ciuitatem ad accusandum ludentes et portantes arma et similia leuia. et in istis credit tali officiali referenti se sic inuenisse. Ita loquitur **F**m cum. l. j. §. quies. ff. de of. p. vr. Si vero officialis non mittit ad referendum id quod videt. si aliud quod reperit ex auditu et fama aliorum: tunc talibus officialibus non creditur: sed prodest ut perueniatur ad inquisitionem. hec **B**art. Et predicta videntur satis equa. per quibus facit consuetudo generalis totius mundi. licet **P**anormi. in c. preterea. d. testi. co. de iur. a secundo dicto.

Quid autem dicendum de statutis. seu consuetudinibus quarundam terrarum: que constituunt hominibus denunciatores. seu caparios ad denunciandum quoscunque inuenerint in vineis vel hominibus: si ne damnum fecerint: siue non. etiam si nihil omnino comederint vel auferint. immo quod plus est tenent denunciare si inuenerint canes intrantes dictas vineas etiam si nihil mali facerent. quod prima fronte videtur iniquitas. Sed dicendum quod ex quo dicte promittuntur p[re]sentibus dictis statutis. tales denunciatores poterunt damnificantes denunciare. et merito eis dici potest. Patere legem quam ipse tuleris.

Quid autem de sententiis episcoporum que fiunt quotidie. puta. quis amisit anulum. Episcopus ad instantiam illius fecit edictum. quod si quis inuenit dictum anulum: teneat sibi prestare sub pena excommunicationis etc. **Q**uod inuenit dictum anulum. si quod tantum debet habere ab illo qui amisit dictum anulum non notificat. **Q**uerit an possit salua conscientia retinere dictum anulum in recompensationem illius quod habet de. **A**n vero teneat: hoc non obstante: manifestare plato. **E**t dicendum quod inspicendum est tenor litterarum episcopi. seu iudicium. **S**unt enim quedam littere comminatorie que sunt valde generales. ut puta. quod petrus amisit talem rem. et quod si furata sit deum et conscientiam et malo animo et hominibus. **E**t in hoc casu: ille qui habuit talem rem et retinet in compensationem: non est obligatus restituere: nec etiam manifestare: ex quo talis non habuit talem rem malo animo: nec de conscientia. **S**unt etiam quedam littere que loquuntur magis specialiter etiam facientes mentionem: quod in casu recompensationis vel hominibus teneant manifestare. **E**t in hoc casu dicendum quod tenent: vel restituere vel saltem indicare prelato: ex quo constat de eius voluntate.

Ferie. **F**eriarum quedam dicuntur temporanee. quedam repentine. quedam solennes. **T**emporee sunt que dantur per fructibus colligendis: et sunt duorum mensium. gratia messium et vindemiarum. s. vnus per messibus et alius per vindemijs. **E**t in omni terra dante sunt ferie per mes-

sibus. etiam si non crescat ibi annona. quia homines communiter grano indigent et habent necessesse sibi aliquo tempore prouidere. **S**ed per vindemijs non dantur nisi ubi sunt vinee. vel saltem ubi est communis usus vini. **E**t in his non potest fieri processus iudicialis: nisi de consensu partium. ex eo. conquestus. **R**epentine vero ferie sunt quas imperator indicit. vel propter victoriam quam fecit: vel quia uxorem duxit. vel quia filius ei natus est: et hominibus. **E**t dicuntur repentine: quia repente sine subito indicuntur. **E**t nullus preter principem eas in dicere potest. **L**. de ferijs. l. a nullo. **E**t has ferias populus tenet obseruare. saltem in publico. ex quo princeps potest eas indicere. **F**erie vero solennes: siue festiue. sunt quedam solennitates que habentur in dicto. c. conquestus. et in c. pronunciam. de conse. disti. iij. s. Natalis domini. sancti Stephani. Iohannis euangeliste. Innocentius. sancti Siluestri. Circumcisionis. Epiphanie. Septem dies dominice passionis. et Resurrectionis cum septem diebus sequentibus. Ascensio. Penthecoste. cum duobus diebus qui sequuntur. Matinitatis Iohannis baptiste. Annunciationis dominice. et assumptionis virginis. et natiuitatis et purificationis eiusdem. Duodecim apostolorum. beati Laurentij. Omnium sanctorum. sancti Martini: ac diebus dominicis. **D**edicatio sancti Michaelis. **I**tem dedicatio cuiuscunque oratorij. **I**tem rogationes. tribus diebus ante ascensio. domini. **E**t ille festiuitates quas singuli episcopi in suis episcopis cum populo et clero duxerint venerandas. **I**tem statuit **E**usebius. quod festum inuentionis sancte Crucis v. nonas **M**ay solenniter celebret. de conse. disti. iij. **C**rucis. **I**tem festum corporis Christi. ut in de. si dominum. de reli. et venera. sanctorum. **E**t nota quod inter predictos dies sunt quidam qui de facto non festantur: quantum ad cessationem ab operibus: sed videntur abrogati per contrariam consuetudinem que in eis habet locum: cum non ita sint de precepto: sicut est dominica et maiores illa. **I**sti autem dies sunt tres dies rogationum. **Q**uidam etiam non seruant omnes septem dies passionis. nec etiam totam octauam pasche. etiam quo ad cessationem ab operibus. quia quasi vbiq[ue] consuetudo est in contrarium. **N**ota tamen quod consuetudo non excuset quantum ad festa iure diuini. **D**e festo autem dedicationis cuiuscunque oratorij fundata est consuetudo terre vel parochie. licet de iure aliud sit. **I**dem dicendum de festis euangelistarum et quatuor doctorum principalium: seruandam. s. fore consuetudinem. **E**t archid. floren. dicit in dictis festis: sine dubio: cessante consuetudine posse operari.

In autem episcopus cum clero sine populo possit indicere festum? **R**. an. in dicto. c. conquestus. ut refert **P**anormi. ibi dicit. olim obtinuisse quod non per illam litteram. **S**ed postea mutauit sententiam dicens. quod solus episcopus cum clero seu capitulo hoc possit. quia in his que tendunt in anime fauorem: quilibet est subiectus episcopo. de fo. comp. cum sit. **S**ed **P**anormi. ibi tenet oppositum. **M**am

non sine mysterio in dicto. c. conquestus. et in dicto. ca. pronuncian dum. fuit facta mentio etiam de populo. unde scias. q. licet in spectantibus ad iurisdictionem episcopi. possit ipse cum capitulo facere statuta. ut circa punitiones malefactorum. ut in. c. vt ammaz. de pñ. li. vi. Sed in alijs in quibus veritas interesse aliorum. non potest episcopus statuere sine consensu illorum. vel saltem debent esse presentes. vt notabiliter dicit Inno. in. c. vestra. de loca. Idem tenet Federi. Idem archi. in di. c. pronuncian dum. Credit tñ Panoz. q. vbi populus non haberet legitimum casum dicens: non esset dicitio. Puta. Episcopus vult precipere festum sancti alicuius. qui traxit originem de illo loco: vel quid simile.

¶ Quando debemus festum incipere? Rñ. q. tum ad feriacionem a vespera in vesperam. et. c. omnes. Et intellige vesperam. i. sero. s. ab vltima parte diei precedentis seu vigilie. s. immediate post. xiiij. horam vsq. ad vltimam partem diei festi. Et hoc intelligendum videt de iure. Secus vbi esset consuetudo in contrarium: put de facto est quasi vbi q. Et ideo arch. flo. in sum. dicit q. opates in sabbatis. vel vigilijs festiuitatum vsq. ad terciam horam noctis et vltra quasi ad mediam noctem. ex eo q. communiter persone plus eo tempore in hoc volunt sibi finire q. alio. Et nisi quis illo tempore laboraret: vt ceteri: amitteret in magna parte concursum personarum. unde et lucrum: videt hoc posse tolerari. attento more generali patrie in hmoi. q. nis em statutum ecclesie in obfuatione cessationis ab operibus diebus festiuis sit de vespera in vesperam. s. sero. de conse. dist. iij. pronuncian dum. tamen mos patrie multum habet modificare inchoationem et terminationem festorum. cum etiam habeat tollere et instituere ipsa festa. ar. de conse. dist. iij. rogationes. Et precipue attento. q. post sero diei festi possent laborare s. m. illud. c. pronuncian dum. cum tamen non operentur communiter vsq. ad mediam noctem. et sic videt admittenda talis compensatio. Sero vigilie cum sero festiuitatis. Si tamen ab officialibus ad quos spectat talia regulari ordinare. q. post primam horam noctis. vel secundam sub certa pena nullus operaret melius esset. et tunc omnes tenerent finire. et quando nulli eorum fieret preiudicium.

¶ A quibus abstinendum est in festis? Rñ. dicit vt homines melius possint vacare diuinis. debent abstinere ab omni opere seruilis. i. non solum a peccato. s. etiam a mechanicis et agricultura et hmoi. vt nec mercatum fiat. nec placitum. nec aliquis ad penam indicet. vel ad mortem. nec iuramenta fiant nisi p. pace. hec tñ intellige quo ad iuramenta iudicialia. In alijs vero psilium est.

¶ Quid autem intelligat p. opus seruale: quod est prohibitum? Dic s. m. Ri. in. iij. dist. xxxvij. q. q. dam est opus seruale materialiter. s. non formaliter scilicet finaliter. vt est scribere vel portare ligna vel lapides. non ppter lucrum s. ad edificationem ecclesiarum. et tale opus seruale non phibet hoc precepto. Quoddam est opus seruale formaliter et finaliter.

liter. sed non materialiter. vt cum quis in corde suo meditatur aliquod scientiale. ordinatum vt ad proximum et proprium finem ad lucrum temporale. vt est in aduocato qui studet ppter lucrum consequendum. Tale enim opus seruale non phibetur sub pena peccati mortalis. Quoddam est opus seruale materialiter et finaliter seu formaliter. Quando scilicet ordinatur ad lucrum tanq. ad primum et proprium finem: vt portare ligna vel lapides. vel scribere principaliter ppter lucrum et huiusmodi. Et hoc opus seruale prohibetur p. pena peccati mortalis. Et hec distinctio facit ad multas questiones.

¶ Et primo an liceat laborare in festis ad edificationem ecclesiarum et piorum locorum proprios redditus non habentium. Et dicendum est per predictam distinctionem: q. sic. quia licet tale opus sit seruale materialiter: non tamen finaliter. Et ppter hoc dicit Donal. q. diebus dominicis et precipuis festis etiam beate virginis et apostolorum Petri et Pauli. et etiam die passionis possunt homines arare agros pauperum: et laborare ad opus eorum. Et similiter si non sit prohibitum ad edificationem ecclesiarum et piorum locorum proprios redditus non habentium. vt ad portandum ligna et lapides et similia. Dum tamen ppter huiusmodi laborem audire missam et diuina officia ad que homo tenetur: non dimittat. Non tamen predicta licet facere diebus pasche et pentheco. nisi alia consuetudo esset p. epm approbata. et non licet tunc laborare p. totam diem. vel vsq. ad magnam fatigationem.

¶ Secundo queritur an liceat scholaribus vel doctoribus in festis studere? Et patet responsio per predicta q. sic. quia dato q. tale studium sit seruale finaliter. non tamen est seruale materialiter. immo potest dici q. in multis: tale studium non est seruale etiam finaliter. quia multi student: non principaliter ppter lucrum s. ppter scientiam consequendam. Et hoc est quod dicit Panormita. in. c. omnes. extra eo. q. nullo iure studium phibetur. immo suadetur in. c. nunq. de conse. dist. v. Et maxime studium suadendum est iuuenibus. quia relicto studio: voluptatibus intendunt. immo ad ecclesias vadunt vt videant pulcras dnas.

¶ Tercio queritur. vtrum scholares legentes diebus festiuis excusentur. licet habeant aliquale salarium. Et patet responsio per predicta q. sic. q. principaliter non legunt ppter lucrum. Quia lectura datur eis potius vt doceantur q. doceant: vt sic se assuefaciant: non tamen debent facere principaliter propter lucrum. Sed in consequentiam non nocet: dummodo legant illis horis: quibus necessario non instatur circa diuina. Doctores tamen legentes principaliter ppter lucrum: nescio a peccato excusare. Idem de scholari. q. tunc eet opus seruale et materialiter et finaliter.

¶ Quarto quero. an in predictis diebus liceat venari. piscari. vel aucupari. Responsio patet ex predictis. Nam si quis talia operatur principaliter ppter lucrum: tunc phibetur. quia tunc est opus

seruile materialiter et finaliter. Secus si non principaliter. propter lucrum si ad recreationem. Licet in consequentiam sibi resultaret aliqua utilitas temporalis. ut puta. pro usu suo et familie.

¶ Quinto querit. An liceat scribere in festis? Responso patet ex predictis. Nam locare opas et pro precio facere ut faciunt scriptores conducti ad hoc. hoc nullo modo licet. quia esset opus seruile materialiter et finaliter: si lectiones suas notare. vel sermones postillare. vel scribere. quos notant stilo. vel plumbo facere possunt. presertim si alii non possent memorie retinere. Et hoc patet: quia hoc casu non est opus seruile finaliter. Secus si tales locarent opas suas ad predicta facienda. vel ad corrigendum libros alienos. nam tunc esset opus seruile utroque modo.

¶ Sexto querit. quid de designatoribus quibus diebus festiuis fere per totam diem morantur in ecclesiis depingendo seu retrahendo in tabulis suis figuras pulcras: quas reperiunt in pariete. An liceat. Dicitur potest per predicta quod sic. quia ibi non est opus seruile finaliter principaliter. sed principaliter hoc faciunt ut adiscant. et in presentia in futuro et de longinquo luce sequantur.

¶ Septimo. quid de citaristis et alijs qui suis utensibus instrumentis in festis. An liceat. Responso patet ex predictis. Nam si faciunt principaliter propter lucrum: videtur opus seruile utroque modo. et sic prohibetur. Et si huiusmodi instrumentis utuntur in coreis et huiusmodi etiam sine lucro: non licet. nisi cum tremstantijs que requiruntur in coreis: quas videat scilicet capitulo. Coera.

¶ Nota tamen. quod quatuor de causis licitum est operari in festis. Prima est necessitas. Unde secundum vi. legibus iacentibus in agro. aut femis in prato. si imineat tempestas vel pluuia: possunt inde remoueri. Item non creduntur peccare carnifices et pincerne: qui in festis preparant ea que comedere debent in crastino. si non potuerunt in die precedenti comode preparare: aut preparata sine periculo reservare. Item ob necessitatem videntur excusari barberij. et minutores ac paratores equorum si in festis hoc faciunt principaliter. propter necessitatem eorum quibus seruiunt. Secus si propter cupiditatem lucri. Sed et illi qui de talibus requirunt eos excusantur. si aliter sibi non poterant comode prendere. Alioquin non excusantur secundum vi. et Rod. sed quo ad barbitonfores barbaram radentes. non videntur que causa rationabilis et excusabilis possit occurrere: quod non possunt differre post festa. Idem dicendum de vectoribus peregrinorum in vehiculis aut iumentis: qui non propter questum tantum sed principaliter propter necessitatem eorum quibus huiusmodi opera impendantur secundum Donal. Adde etiam predictis quod notat Archie. floren. in sum. quod cuiuslibet licitum est laborare pro sustentatione sui et familie in festis quando alio modo non potest sustentari. Ita tamen quod non dimittant diuina. Et hoc etiam licet in maioribus solennitatibus. Et tamen bona cautela hoc facere cum dispensatione episcopi.

¶ Sed quid de molendinis? Responso secundum vi. In molendinis aduentum vel ad aquam: que abique magna opera hominis exercent. Credo fundatam consuetudinem regionis: non prohibitam a prelatibus. Molendina vero cum iumentis: debent conquiescere.

¶ Quid de viatoribus et cursoribus. Responso. Asteu. de mente Rod. quod siue hec faciunt pro pecunia siue non non audent eos condemnare. Secunda causa operandi in festis dicitur raritas. Et ideo extra de feriis ca. licet. dicitur. quod diebus festiuis et dominicis licet capere allecia. quia non semper piscari possunt: sed temporibus determinatis. Tercia causa dicitur paucitas. Non enim propter quodlibet modicum opus quis peccat mortaliter: operando in festis. ut si in vinea vel in agro purget quid modicum quod restabat per incuriam. vel repet fracturam in sepe et huiusmodi.

¶ Sed quantum opus homo sine peccato facere possit: recurendum est ad arbitrium boni viri. Quarta causa dicitur pietas. Pietas enim suadet dari tutores et curatores pupillis. et alijs miserabilibus personis etiam diebus festiuis. Suadet etiam pertinencia ad pacem et concordiam. ut. l. e. l. fi. Possunt etiam omnibus diebus feriatis agi ea que sunt voluntarie iurisdictionis: ut adoptio. emancipatio. excommunicatio. absolutio. ubi non requiritur cause cognitio. puta in criminibus notorijs et manumissione l. e. l. actus. §. in his.

¶ Quid de illis qui in vigilijs festorum feriandorum mittunt equos vel alia ad ferendum necessaria in die festo. Responso. Rod. quod si ea que afferunt sunt necessaria ad diem festi. Ita quod sine eis non possent ipsum comode transire nec ante super bis habendis sibi poterant prouidere: possunt excusari propter necessitatem. alii non maxime si faciant hoc in festo. ut habeant sua vehicula. et alia ad quotidiana opera exercenda. Per huiusmodi enim necessitatem sunt excusabiles vectores mercium et vinorum ad loca remota: cum sine graui incomodo non possent in festis vacare ab eundo et quadrigando. Idem Asteu.

¶ Quid de illis qui a dominis suis operari coguntur in festis. Responso secundum vi. si in isto metu inducti hoc faciunt excusantur. alii tenent non obedire nisi in licitis et honestis. Qui vero debent dominis suis vecturam bladorum et afferunt diebus feriandis: ut diebus alijs vacare proprijs laboribus liberi possint: non sunt excusabiles: nisi forte ad hoc arcta necessitas eos cogat. Idem Asteu.

¶ An autem predicti qui compelluntur laborare in festis: possunt percipere mercedem suam? Dicitur quod sic: ne domini propter hoc peiores ad operari faciendum reddant. Et ne ob delictum suum commodum consequantur.

¶ Quid de euntibus ad mercatores que fiunt in festis. Responso secundum vi. Si aliquis hoc faciat non consuetudinarie: sed pro sua necessitate: non credo quod peccet mortaliter. Secus si consuetudinarie. seu lucrando cupiditate: maxime subtrahendo se a diuinis.

alijs rem meliorare: sicut ipse. **Tercio** decimo femina non potest succedere in feudum: nisi fuerit cōnumentum. **Sed** femina in re emphiteotica succedere potest. **Ratio** diuersitatis. quia feudum dat ppter seruitium. **Sed** mulier non potest ita bene fuisse resicut homo dño. **Sed** res dat in emphiteosim ppter melioratōez. et ita bene potest meliorare mlti sicut homo. **Alteñ**. tamen dicit. qd hoc fallit in duobus casibz. **Unus** est si sit feudum femineū vel femine concessum. tñc em̄ deficientibz masculis ad feminas ptinebit. vt in titulo de beneficio femine. **Secū**ndus est si sit tali pacto acq̄situm. vt. s. deficientibz masculis ad feminas deuoluat. quia qd sit ita actum est suandum. vt in tit. de suc. feu. §. filia. **Quarto** decimo vasallus non potest alium vasallum facere sine domini voluntate. s. emphiteota potest. **Ratio** diuersitatis. quia res dat in emphiteosim ppter melioratōem: s. ita bene potest meliorare. **secundus**: sicut primus. id est p̄sensu domini nō requirit. s. feudum dat ppter fuitium. **Et** qz potest non eque bene fuisse secūndus sicut primus. id est requirit p̄sensu domini. **Quinto** decimo quia p̄sio non prestat. imo prestat fuitium certum vel incertum. put fuerit p̄uentum. **Item** qz non prestat aliquid p̄ introitu. **Sexto** decimo. qz vasallus nō tenet prestare fuitium nisi fuerit req̄situs a dño. **Secus** in emphiteota. **Ratio** diuersitatis. qz emphiteota tenet prestare certam pensionē certa die **hies** autem interpellat p̄ domino. vasallus autē non tenet domino. nisi sciat qz indigeat. **Decimo** septimo vasallus potest feudum dimittere sine domini voluntate. s. emphiteota non potest. **Ratio** diuersitatis: qz feudum dat amore vasalli. et vt aliquaz utilitatem p̄sequat. ideo nimiz si sine domini voluntate potest renūciare. **Sed** res dat in emphiteosim ppter melioratōez et ppter utilitatē dñi. s. vt res meliorez. id est nimiz. si sine dñi voluntate renūciare non potest.

Res immobiles ecclesie de nono non p̄nt dari in feudum. **Nam** et plati hoc iurant. **Sed** res q̄ p̄nt erant feudales. possunt itez infudari. puta si vasallus ppter aliquaz cāz p̄dat feudum: vel moriat. poterit platus p̄cedere filio ei⁹ vel alteri. eē de feu. ex parte.

Quomodo acquir̄ feudum? **Rñ**. fm̄ Hosti. quadrupliciter. **Primo** p̄ inuestituraz. puta. cum aliqs tradit alicui possessionem rei immobilis corporaliter. vel cum hasta. vel cū baculo. aut aliquo tali a domino q̄ dicit se p̄ hoc inuestire. **Secundo** acquir̄ p̄ id qd loco inuestiture habet vt cum dominus dicit alicui vade in possessionem illius feudi et teneas p̄ feudo. **Tercio** acquir̄ p̄scriptione. vt si. xxx. annis tenuit feudum et dño fuit. licet inuestitus nō fuerit. **Quarto** acquir̄ p̄ successionē. non quidem ex testamento s. potius ab intestato nec enyaleat aliqua ordinatio defuncti in feudo facta. **Natura** autem huius successionis talis est qz ascendentes non succedunt in feudo. puta. pater filio. **Descendentes** autem sic. **Et** primo qd filius patri: et non filia. **Item** nepos ex filio: et nō nepus

Et sic in infinitum. **Postea** vō succedunt collaterales. et isti de p̄suetudine imperij non succedunt. s. solus filius. quo deficiente reuertit ad imperato rem: et p̄fert cui vult. **Et** fm̄ Hosti. **In** omni feudo statim facta inuestitura. requirit iuramentum fidelitatis. nisi ex pacto remissum sit. **Et** fiet his vobis vel similibz. **Ego** talis iuro ad sancta dei euangelia. qz ab hinc in antea ero fidelis tali. sicut debet esse vasallus domino suo: nec id: qd mihi sub nomine fidelitatis p̄misit. pandam alijs ad eius detrimentum: me sciente. **Et** nota qz vasallus obligat dño fm̄ qz p̄uentū est. et fm̄ qz feudi natura et causarum regionis ipsius et vicinarum p̄suetudo req̄rit qbz deficientibz poterit vti iure scripto.

In pluribz autem obligat vasallus dño. **Primo** ne sit ei in aliqd damnum de corpore suo: s. vitabit et impediet. **Secundo** ne id qd dominus facere intendit: et facile potest fieri reddat ei difficile vel impossibile. s. latenter p̄tra pcurando. **Tercio** ne reuelet secretum sui domini alicui maxime qui posset obesse. **Similiter** nec illa p̄ que minus tut fieret. **Quarto** ne sit contra eius iusticiam vel honestatem. s. de honestando filiam vel vxorem. maculando eius famam dicto. facto vel p̄sensu. **Quinto** ne aliqd damnum in temporalibz ei faciat. vel utilitatem impediatur. **Sexto** vt fideliter p̄beat ei p̄silium quo ad verbum et auxilium. s. de rebz et p̄sona sua p̄bant hec in li. feu. de forma fide. c. j. xxij. q. v. c. de forma. extra de iureiur. c. ego. **Item** licet vasallus non debeat esse p̄ alijs contra dominum suum. extra de postu. c. si. tamen p̄ se et suis hominibus. potest et petere et defendere ius suū. ar. de iureiur. petito.

Quibz ex causis amittat feudum. **Rñ**. Hosti. **Primo** qd amittit. si vasallus fuerit clericus vel religiosus. quia nec tales succedūt in feudo. xxij. q. viij. §. j. **Secundo** amittit si heres vasalli stetit p̄ annum et diem qz non petierit a domino inuestituram feudi. **Similiter** et si ipse vasallus post mortem domini non petierit ab heredibz domini. vt in li. feudo. in quibz causis feu. amit. c. j. **Et** hoc verum: nisi ipse vasallus fuerit minor annis. xiiij. qz talis non cogitur fidelitatem facere. **Item** nisi sit miles qui habet p̄o termino annum et mensem. **Item** nisi iusta causa impederit. vt in li. feudo. de p̄bi. feu. alie. per lotarium. **Et** intelligitur iusta cā vt per mortem. vel capitales inimicitias. vel aliaz iustam absentiam. **Tercio** amittitur. cum vasallus tribz vicibz coram paribus et huiusmodi req̄litus fidelitatem iurare noluerit: q̄uis dominus paratus sit facere inuestituram. **Quarto** si vasallus infudauerit feudum alia lege q̄ ea: quaz ipse habet. vel in talem vasallum qui feudum seruare non potest. **Quinto** si vasallus interfecit suum p̄prium germanum vel germani filium vel aliquid con: milerit qd paricidij nomine cōtineat ad hoc. vt totam hereditatem habeat. **De** paricidis habes. j. **Paricida**. **Sexto** si vasallus dimisit dominum suum in p̄lio: non mortuum nec ad mortem vulneratum. **Similiter**. ppter alias multas in-

blicatis omnibus bonis: perdant filij ius patronatus quod descendit a suis antiquioribus. Vide glo. notabilem. xvij. q. vij. filijs. que tractat. nunquid iudex secularis possit priuare laicuz iure patronatus ecclesie. Et nunquid veniat cum vniuersali publicatione bonoz. vide etiam bonam glo. in. c. satis puerum. l. vij. distin. que dicit. q. licet pater commiserit crimē lese maiestatis. ex quo filij efficiunt infames: L. ad. l. iul. maie. l. qui q. s. filij tñ clerici non incidunt in infamiaz. Et p. pñs non dñt pde re bona. qd no.

Ultimo querit de qone quotidiana. Pone q. vasallus alienauit feudum irrequisito domino. h. apposuit clausulam. salvo iure domini. nunquid iste nihilominus perdat feudum. Panoz. vbi s. dicit Bal. x. coll. que sit causa bene amut. c. j. tenere q. sic: quia factum subsequens est contrarium prestanti. Ad hoc. c. ea te. d. iureiu. Secus dicit si adiecit hec verba. q. nec aliter. nec alio mō alienare intendit. qd no. Panoz ergo hec vba q. dño contradicente non videat facta alienatio. Dec Panoz.

Fides. P. omnes teneant habere fidem explicitā. s. An quilibet teneat credere seu scire omnes articulos fidei explicitē. Rñ. fm. Dire. li. j. q. est quedaz fidei mēsurā ad quam quilibet tenet. et que sufficit simplicibz. et forte omnibus laicis. s. q. oportet quilibet discernentem et maxime adultum ad fidem accedentem: credere q. deus est. et q. est punitor omnium maloz: et remunerator omnium bonoz. Alios autē articulos sufficit q. credat simpliciter et implicitē. id est q. credat vtz esse: quicquid credit ecclesia catholica. Sed hanc mensuram debent clerici excedere: maxime prelati: et quicūq. habent curaz animarū. Nam tenent scire explicitē et distincte omnes articulos fidei qui continentur in symbolis. Credo. et quicūq. vult. et in p̄lio generali edito. xxxvj. distin. c. j. ij. et iij. Episcopi vō tenent plus scire. vt scz sciant circa predicta opponere et rñdere et hereticos psequi et confutare. ex de hereti. excommunicamus. el. primo.

Sed quid pdest laicis fides implicita? Rñ. dicit vbi s. q. si talis ratione naturali dicat q. pater maior est filio: vel pñor. vel q. tres psonę sunt tres res distincte ab inuicem. vel aliud simile: dummodo sic credat. quia credit ecclesiam sic credere. et suam opinionem fidei ecclesie supponat. nec summū defendat errorem: h. paratus sit credere: sicut credit catholica ecclesia. nunquid hereticus iudicat. q. licet sic male oppinet. tamen non est illa fides sua. sed est fides ecclesie. hoc etiam notat Innocen. de sum. trini. et si. ca. c. j. et Hostien. in p̄bemo circa si. Idem panoz.

An autem ecclesia vniuersalis possit errare. Rñ. Panoz. in. c. a nobis. el. ij. de sen. ex. dicit q. ecclesia vniuersalis non potest errare. s. in fide seu articulis fidei. Et p. hoc tantum orauit Christus ad patrem: vt in euangelio. Ego p. te orauī petre et c. Et

sic intellige. c. a recta. xxij. q. j. In alijs autem nō solum ecclesia particularis vtz etiam vniuersis. s. collectio fidelium: seu p̄siliū generale pōt errare et de hoc est ter. clarus in. d. c. a nobis. vbi dicit. q. iudicium dei: veritati que nunquid fallit nec fallit sp̄ innitit. Iudicium autē ecclesie non nunquid opinionē sequit: quam fallere sepe ptingit et falli. Et sic fm. Panoz. iste ter. dz intelligi indistincte. q. ea dez rō est in ecclesia vniuersali. Nam et p̄siliū generale q. qd representat ecclesia vniuersalis: bene posset errare excommunicando de facto p̄latum: qui non erat excommunicandus ex cā latenti: q. non pōt diuinare licet locum dei teneat in terris. vt in. c. vt n̄m. vt ec. bene. Sicut errauit p̄siliū sup m̄rimoniū p̄hendendum inter raptorem et raptam. Et dictū Hieronimi. melius sentientis. postea fuit p̄latum statuto p̄lij vt p̄bat. xxxvj. q. ij. in. c. tria. Juncto. c. placuit. Et adde ad p̄dicta glo. in. c. vnico. de reli. et ve. san. li. vij. que singulariter dicit. q. in canonizatione sanctorū non est credendū ecclesiaz errare. lz accidere possit vt est ter. in. d. c. a nobis. hec glo.

Querit an frangēs fidem frangenti sibi: peccet mortaliter. de quo h. xxij. q. j. c. noli. Rñ. fm. Panoz. in. c. puenit. el. ij. de iureiu. q. illa auctoritas dz intelligi: qñ due obligationes respectuant ad inuicem. vt q. ego pmisi tibi certum quid: q. pmisti tibi aliqd aliud. Et tunc si nō adimplet ex parte tua. nec ego teneor ex parte mea. Et ita dz intelligi dicta auctoritas. Qñ q. vō obligationes nō respectuant ad inuicem. i. non flectunt ad idem factū: h. ad diuersum. puta. pmisi tibi simpliciter dare certum libz: et iuravi. Tu etiaz postea simpliciter iurasti aliquid p. me facere. Tertio: licet ego nō adimpleam pmisionem meam: tu tñ non euitas p iurum. si difers adimplere pmisionē tuaz. q. tu non pmisti rōne pmisionis mee h. simplr. Et de spē ad spē non admittit p̄pensatio. vt notat in. c. ij. de depo.

Alius. Nota ex dictis Panoz. in. c. innotuit. de elec. et in. c. tanta. q. si. sunt le. q. qdaz sunt filij legitimi tñ: vt adoptiui vel arrogati. et dicunt legitimi tñ. q. fm. nāz nō sunt filij. h. fm. leges dñtarat. et isti si sunt emancipati a p̄e legitimo. in nullo succedūt ipsi p̄. h. si nō sunt emancipati: succedūt p̄i legitimo vnacū legitimis et naturalibus. De hoc vide s. Adoptio. Quidaz s̄ filij legitimi et naturales vt s̄ nati ex limo m̄i° vero vel putatiuo. Et dicūt naturales. q. s̄ naturalē s̄ geniti. dicunt legitimi: q. p̄iuctio pentū est approbata a lege. Isti succedūt pentibz ab intestato. Vñ oibz exclusis ipsi p̄ferunt. vt in aut. de here. que ab inte. def. Et sunt quasi domini viuertibz pentibz. Solum em̄ deest eis admistratio. vt in sti. de here. qua. et dif. s. h. sui. Et ideo ex consuetudine a lege inducta filij comutum appellantur comites. etiam in vita parentum. vt no. xxij. q. j. c. si. iuncta glo. Quidam sunt filij spirituales et legitimi. vt suscepti ex baptisate. vel confirmatione. Et isti in nullo succedunt parentibz spiritua-

Filius

libus. Quidam sunt filij naturales tñ. et generaliter omnes nati ex coytu possunt dici naturales. si aliquis est coytus non approbatus a lege. seu qui a lege nomen non sumit. vt cum consanguinea vel coniugata. vel adultera. vel ex meretrice. vel ex concubina. cum quis habebat plures. vel ex concubina: quaz non habuit ex indubitato affectu. Et hi per legem civilem vocantur spurij. Est et alius coytus: qui est cum vnica concubina retenta in domo. Et isti filij nati ex hoc coytu vocantur per legem civilem naturales tñ. vt patet per Bar. in l. in concubinato. ff. de concubi. vbi querit. Quid si aliquis habet vnā mulierem extra domum suam. vtrum ista dicatur concubina: adeo qd filij nati ex ea dicantur nati ex concubina? Glo. ibi dicit. qd non. quia requiritur habitatio simul. Istud etiam tenet Dy. dicens. qd in concubinato requiritur indubitat⁹ affectus sicut in vxore: cui⁹ affectus presumptus inducit p cohabitacionem.

An autem isti filij tam spurij q̄ naturales succedant parentibus. Dic concludendo dicta glo. in l. si qua illustris. l. ad orphi. et Bar. ibi et in l. si gener. ff. de his qui. vt indi. et Pano. mitanus in dicto. c. tanta. qd spurij qui habent patrem incertum. vt nati vulgo: ex coytu meretricali qui coyt⁹ non est damnabilis fm l. in dicta. l. si qua. qui non accusantur ppter vilitatem vite. Isti succedunt matri equaliter cum legitimis. vt in situ. de succ. cogna. s. vulgo. Fallit in matre illustri. vt in dicta. l. si qua. Patri vō in nullo succedunt. etiam non extantibus liberis. vel coniuge. Si vō est spurius natus ex coytu reprobo. tunc isti tales non succedūt. neq; patri. neq; matri. vt in Authentica. qui. mo. na. effi. le. s. si. Ille autem dicitur ex damnato coytu fm l. in autenti. ex complexu. l. de ince. nup. qui potest accusari. vt adulteri. stupri. et generaliter natus ex muliere: quaz quis non potest habere in vxorem ratione consanguinitatis. affinitatis. religionis. vel ordinis. vel alterius matrimonij. seu cum quis habet plures vel etiaz duas concubinas simul. Et hi omnes nec a patre. nec a matre fm leges alende sunt. Natus vō ex meretrice alendus est a matre. talis enim coytus licet sit damnabilis in foro conscientie: non tamē in foro civili. Idem dicit l. de nato ex muliere q̄ seruit in caupona. et ministrat vina intemperantie: qd alēdus est a matre. vt. l. si ea que. et l. que adulterium. l. de adulterij. Nati vō ex concubinario coytu succedunt matri cum legitimis. vt in dicta. l. si qua. etiam si sit illustris. Et isti succedunt patri ab intestato in duabus vncijs totius hereditatis: dummodo non extent filij legitimi. vel cōiunx legitima. vt in Authentica. licet parens. l. de na. li. Et fm glo. in dicto. c. tanta. et in. c. nisi cum pridem. de renunc. hoc procedit etiam de iure canonico. licet Hoff. fuerit in contraria opinione. si Hostien. tenet primam opinionem. quam etiam sequit Pano. quia in hereditatib⁹ standuz est iuri civili. ex quo ius canonicum non disponit in cōtrarium.

Si autem queras. quare est qd spurij qui habēt patrem incertum non succedunt patri sed matri. Glo. in dicta. l. si qua. dicit qd huiusmodi spurij succedunt matri et non patri: cum habeat incertum. naz si haberet certum. tunc succederet in duabus vncijs: eo modo quo dictum est. nec huiusmodi spurij succedunt matri: si est illustris. p. ter. in dicta. l. si qua. ibi. Illustrib⁹: nominari spurios. satis iniuriosum est. Et hoc est qd dicit Bar. in l. ex facto. ff. ad trebel. qd in privilegijs legitimacionis p imperatorem sibi concessis exceptit filios spurios illustrium et spectabilium psonarum. Et hoc quia in illis omnibus illa soboles plus abhorretur.

An autem predictis spurijs ex damnato coytu possit aliquid relinquere? Rñ. Bart. in Autenti. ex complexu. l. de ince. nup. dicit. qd licet de iure civili per illam autenticaz huiusmodi spurij sint indigni omni substantia. adeo qd nihil potest eis donari. nec testamento relinquere ab eorum patre. imo nec alendi sunt. Sed de iure canonico secus. vt extra de eo qui duxit in ma. c. cum haberet. Et per hoc dicit se consuluisse: qd vsq; ad sufficientem quantitatem pro alimentis pater potest huic filio spurio relinquere. Et eodem modo filie sue spurie p dote sua. quia sine aliqua dote non potest ali neq; nubere.

Quero an pentes istis spurijs succedant. Rñ. Bart. in dict. l. si gener. dicit qd eodem modo quo isti filij succedunt parentibus. ita parentes ipsis filijs.

Quero vtrum sit aliquis modus per quem pater possit relinquere filio spurio? Respondeo. Bart. in dicta. l. si gener. dicit. qd est vnus clarus. Nam de iure canonico talis filius debet ali a patre. vnde erit modus qd relinquatur sibi tantum qd sufficiat ad alimenta. hoc modo: relinquo filio spurio in vita sua fundum pro alimentis. et post mortem sit suorum filiorum: quibus potest relinquere. vt. l. si. l. de natura. li. Idem dico in dote. qd dotis fauor est sicut alimentorum. Et ita dicit de facto se consuluisse. Et hoc. nisi excedat magnam quantitatem. Nam tunc forte presumeret fraus p. l. j. l. de natura. li. Aliuz casum habes. j. Societas. q. xxij. vide etiam eundem Bart. in l. si is qd ex bonis. de vul. et pu. sub. vbi notat ex illa. l. mirabili. qd licet naturalis. vel spurius. phibeatur succedere patri. tamen non prohibetur fratri suo pupillo succedere etiam ex iudicio patris. Casus est fm eam de naturali filio in dicta. l. si is. De spurio vō notat glo. in Autenti. qui. mo. na. effi. sui. in fi. coll. vij. que notabiliter dicit. qd si vulgariter substituat: non possit. quia patri heres esse videtur. Si pupillariter pot. quasi pupilli sit heres. vt in sti. de pu. sub. s. j.

Quero quid debeat facere fm pscientiam ille. in cuius pscientia pmissum est de restituendo spurio. Rñ. Bart. in d. l. si gener. qd salua rōne theologo legaliter loquendo: dz dare fisco: et nō spurio: nec retinere p se.

¶ An antez ipse spurius teneatur restituere illud quod accepit a patre si ante licet. **L. de na. li.** Intelli- go de eo. quod accepit ultra sufficientem quanti- tatem alimentorum. **Dici potest per predicta quod restituere teneatur.**

¶ Nunquid autem tali spurio ab extraneo pos- sit relinqui. vel dari aliquid quocumque titulo inter vivos. **Glo. in autentico qui. mo. na. effi. sui in fi.** dicit quod sic: cum illa lege non prohibeatur. Omnia enim licent que expresse prohibita non sunt. **Et per hoc etiam dicit Paulus de castro. quod si pater esset excocto: ultimarum voluntatum: poterit dare filio suo naturali id quod esset daturus alij pau- peri. quia non dicitur dare de suo sed de alieno. Et eadem ratione potest dici. Idem si esset filius spurio.**

¶ Quero an filius legitimatus per sequens ma- trimonium sit legitimus quo ad omnia? **R. n. pa- nomitanus in ca. tanta. qui si. sunt leg. post glo.** dicit quod sic: ac etiam ut succedat in feudum et ius pa- tronatus. **Et sic habes inferre quod etiam in mate- ria restringibili appellatione legitime nati. venit legitimatus per sequens matrimonium. Fingit enim legitime natus. prout etiam tenet Jaco. de bel. et Hostien. et communiter docto. Nec ob. e. naturales. in libro feudorum in titulo. si de feudo et. ubi dicitur quod naturalis et legitimatus non suc- cedit in feudis. sed ille textus intelligitur de legiti- mato per rescriptum principis. quia cum illa legiti- matio sit stricti iuris: tanquam dispositio contra ius est restringenda. ut in ca. quod dilectio. de consang. et affi. Sed matrimonium tanquam favorabile pur- gat omnia precedentia. Item si rescriptum prin- cipis potest ipsum habilitare ad feudum. si de hoc fecit ibi mentionem. ut notabiliter vult ibi glo. er- go fortius matrimonium sequens. quod trahit retro et fingitur contractum ante natiuitatem filiorum. **Et sic sunt isti habendi: ac si legitime descendissent favore matrimonij. pro hoc bonus tex. in c. cum in cunctis. de elect. ubi dicitur quod promouendus in episcopum: debet esse legitime natus. et de legiti- mo matrimonio. et tamen legitimatus per sequens matrimonium. potest eligi in episcopum. ut notat glo. et con- dit doc. in c. annotuit. de elec.****

¶ Quid malicia parentis noceat filio et contra- rium. quod non nocet quo ad deum. Sed nocet inter- dum quo ad penam temporalem. **l. vi. dist. nunquam.** **Et vide Directoria. lib. j. titu. lxxv. ubi vult quod in quatuor casibus malicia parentum nocet filiis quo ad successionem: etiam si filij sunt legitimi.** **Primus est in crimine lese maiestatis spiritualis. ut crimine heresis. extra de here. vergentis. Se- cundus in crimine lese maiestatis temporalis. ubi filij non succedunt. vj. q. j. si quis. l. ad. l. iul. maie. quibus. Tercius quando pater non fuerit fidelitatem domino a quo tenet feudum occiden- do. vel mutilando et homicidio. et de penis in quibusdam ubi hec notant Ber. et Hostien. Quartus si pater insecutus fuerit cardinalem. vel percusserit et. filij non habebunt ex eiusdem hereditate. et de penis.**

felicis libro. vj.

¶ Queritur. quidam habuit filium ex concubina ea dimissa duxit uxorem: ex qua suscepit filios. uxore mortua contraxit cum concubina: et ita legi- timatus est filius. d. c. tanta. **Consuetudo autem est in partibus illis quod primogenitus succedat pa- tri. vel in toto vel in maiori parte. natus ex concu- binavult succedere quasi primogenitus natus ex uxore prima. e contra. quia licet iste primogenitus sit: non tamen primo legitimatus est. sed qui est natus ex matrimonio primo. Queritur quis de- beat succedere? **Et videtur quod natus ex concubi- na quia constat quod primogenitus est. et quod legitimus est. Et quod talis filius succedat manifeste probatur. L. de natura. li. autem. Item si quis. Item talis fi- lius admittitur ad spiritualia. d. c. per venerabi- lem. Et spiritualia maiora sunt temporalibus. xvi. dist. dud. Item legitimatio ista: de beneficio iuris. puenit. ergo largissime est interpretanda. ex- tra de dona. cum dilectus. Item cum aliquis ex testamento succedit: sufficit quod sit capax tempore testamenti et mortis. et tempore adite hereditatis **Insti. de here. qua. et dif. §. in extraneis. Dic fin Hostien. et Bar. brix. quod qui primo fuit legitima- tus. s. de primo matrimonio natus obtinebit. quod non sufficit quod sit primogenitus ad hoc ut patri succedat: quoniam dum erat illegitimus si pater decessisset: non ei successisset. d. c. tanta. Item non debet esse melioris conditionis: natus in fomicati- one: quam legitime natus. extra de si. presby. ad abo- lendam. **Dec Directoria. lib. j. titu. lxxv. Nota Panomitanus in ca. licet. de voto. quod licet in rebz priuatis fiat diuisio regulariter inter filios. tamen in dignitate primogenitus alijs preferatur. Et sic alij sine causa eorum priuabuntur etiam legitima- tu: casu quo pater non haberet nisi dignitatem secu- larem. Et hoc fuit inductum. propter bonum publi- cum ne diminueretur dignitas. Et sic etiam mul- titudo principatum: que est noxia. Et fin beatum Ber. melius est alioz filioz diuisio quam hereditatis diuisio inter nobiles.********

¶ Quero. Posito quod ille. qui est primo natus suc- cedit in regno: quid erit si duo insimul nati sunt et quis succedet? **Dices tu. Hoc est impossibile: quod duo infantes simul vno impetu de utero matris procedant. ut est tex. in l. Arthusa. de sta. ho. Di- co quod satis est possibile in casu mulieris mortue pre- gnantis: que habeat in utero duos infantes vi- uos: si scandatur. Dic ergo. quod cum hic sit magna utilitas: vterque succedet. ut. l. in rebz. ff. de consti. princi. Nam si ambo succedent fiet transitus ad pristinum statum. Et sic non videtur mutatio. Nam non videtur mutatum: quod ad statum su- um pristinum reuertitur. ut. l. attilic. ff. de pac. do. **Vel dicam quod recurretur ad imperatorem. et expectabitur quicquid dixerit. ut. ff. de. ll. l. nam ad ea. vel fin alios ponentur sortes. A simili que- rit Bart. in l. gallus. de lib. et postu. in. iij. col. Donec quod mulier per duos dies post mortem pri- mi viri accepit secundum et peperit in nono mese. Ita****

Filius

¶ **Q** partus potest esse primi viri: ac etiam secundi. **J**aco. de bel. disputavit hanc questionem et dixit qd primo debet inspicui cui assimilatur. Si non apparet cui assimilatur. Inspici tunc debet in cuius domo natus est. vt. l. i. vicinis. **C. d. nuptijs.** Alius nullius filius dicitur. **Sed Bar.** dicit. qd illud qd dicit de assimilatione: non placet: quia de cogitatione mulieris tempore conceptionis contingit partum alteri assimilari. vt. l. queret aliquis. de v. bo. signi. et ibi notat. **Putat ergo Bar.** qd prius inspicienda sunt signa conceptionis. vt. quando mulier pallet vel fastidit cibos et similia. Si ista signa non apparent tunc standum est consuetudini mulieris. **In** quanto tempore consuevit parere. **Sed** si ista non apparent. tunc esset mittendum medicis. vel obstetricibus peritis in arte illa. vt. l. j. ff. de ven. inspi. **Sed** si istud non apparet: recurrendum est ad illud qd frequentius accidit. **Vide** etiam ad predicta quod notat **Bar.** in auten. post fratres. **C. de leg. bere.** qd filij succedunt in locum patris sui tñ. quando tractatur de successione patris vel matris. vt. in autenti. **In** successione. **C. de suis et legi.** Si tractatur de successione aliorum. secus vt. in di. auten. post fratres. **Et** ex hoc potest dici ad qdem que fuit inter regem vngarie. et regem **Robertum.** **Rex** vngarie fuit filius **Karoli** martelli qui erat primogenitus. **Rex** **Robertus** erat sequens primogenitus. **Querebat** vtrum regnum debebat filio primogenito vel regi **Roberto:** qui nunc nitebat primogenitus legitime. **Et** certe dicit **Bar.** qd cum regnum **Apulie** sit feudum ecclesie romane non habet a iure successionem. **Sed** ex concessione dominica ideo cum non tractet de successione aui vel patris. **Ille** nepos non assumit locum patris sui. vt. dicit. **Auten:** post fratres. **Merito** debitum fuit regi **Roberto.**

¶ **Q**uerit. **An** filius legitimatus per rescriptum principis succedat cum alijs filijs etiam naturalibus. **hec** questio format per legistas in. l. ex facto. ff. de vul. et pu. **Putat** quidam habens filios naturales tñ: fecit eos per principem legitimari: tractu temporis duxit vxorem: ex qua suscepit filios legitimos. **Dubitat.** num qd filij legitime genitis. **Dubium** facit: quia cessante causa privilegij: cessat ipsum privilegium. xvj. q. j. generaliter. **Et** hac opinionem sequit **Dy.** **Contrarium** tenet **Ray.** de for. quem sequit **Bar.** in di. l. ex facto. p. regulaz. **Factum** legitime. de re. inf. li. vj. quia ex quo legitimatio fuit perfecta non debet ex facto supuenienti retractari. **Idem** tenet **Panormita.** in. c. per venerabilem qui filij sint legi.

¶ **An** autem ingratitude sit sufficiens causa reducendi legitimatum ad illegitimatorem. **Bal.** tenet qd aut sum in rescripto principis: legitimatorem inducente. aut sum in legitimitate per sequens matrimonium vt primo casu sic. secundo non. vt. in. c. si filij nati. si de feu. su. et. in vli. feu. **Idem** **Lud. ro.** in singularibus suis.

¶ **Quero** an filius spurius dicat de familia patris. **Ru.** **Bar.** in. l. Item in patre. ff. de his qd sunt sui

vel alii. iur. dicit qd filius naturalis tñ: non est in patre patris: nec spurius. imo nec dicit filius: vt in auten. q. mo. na. effi. sui. **S. fi.** **Et** hoc facit ad statutum: dicens. qd si quis caperet aliquem de aliqua familia. vel de eorum filijs qd habeat mille. **Captus** fuit quidam **bastardus.** **Dico** qd capiens non debet habere premium: quoniam spurius non dicit filius. **Et** vide ad predicta quod notat idem **Bar.** in. l. ex facto. **S. ex facto.** ff. ad tre. vbi qrit. **An** nati post deportatorem patris sint in patria patre. et an vocentur legitimi. **Et** dicit qd post deportatorem: patris pater ea que sunt iuris civilis. vt. l. qdam. ff. de penis. h. patria patris est de iure civili. vt. in l. i. de pa. po. in pn. **Et** isti nati post deportatorem sunt legitimi: quoniam matrimonium durat vt. l. j. **C. d. diuoz.** et sic dicit **Jac.** de are. h. es casum in qd filij nascuntur legitimi: et non sunt in patre patris.

¶ **Quid** in bannitis nostri temporis. **Jac.** de are. dicit notabile verbum: qd ex banniti pater pater ea que sunt iuris civilis. pater illi civitatis unde sunt banniti. et hoc intellige dicit **Bar.** vbi s. in illis ex bannitis: quibus civitas bellum indixit vt possint impune offendere. vt. l. amissione. ff. de capi. di. iura qd omnia non paterunt. **Bar.** tñ in d. l. amissione. dicit qd hoc vt talis ex banniti pater ea que sunt iuris civilis. duo requirunt. scilicet qd fuerit inobediens et aufugerit ab illi impio. cui subest. et sic est ex banniti. **Item** qd in hostium numero se pferat. et ista duo ponunt in. d. l. amissione. **Conferre** autem se in numero hostium intelligo vbiq; est talis ex banniti: qd per formam statuti potest impune offendere. **Itaq;** cum statutum permittit eum offendere impune indicit sibi bellum. **Et** h. eum p. hoste. vt. in. l. hostes. ff. de capti. **S. si** esset banniti: non tñ haberet vt hostis. nec posset offendere ex forma statuti. tñ non dicerem eum p. didisse ea que sunt civitatis sue. **Et** ex predictis sequit decisio multaz qonum: de quibus p. sicut dubitari. **An** ex banniti possit facere testam. **An** possit institui et an succedat ab intestato et similia. **Nam** si loquimur de ex bannito qd non potest offendere impune: non est dubium qd nihil pater. **Si** de alio. **Et** tunc si quidem vellet facere testamentum: vel instituire in testamento valido tñ fm statutum illius civitatis sue cuius iura perdidit: et non valeret. **Sed** si faceret de iure communi valeret. qd iura communi non pater. **Eodem** modo: si hereditas ab intestato delata sit fm formam illorum statutorum non capit. **Secus** si de iure communi.

¶ **An** autem ex bannitus equipet deportato. **Bar.** in. d. l. amissione. dicit qd in quodam questione disputata per eum p. q. que incipit. **Lucane** civitat. **Sic** determinavit. qd ille qui est ex bannitus imperij: equiparet deportato. et perdit ea que sunt iuris civilis vt in dicta. l. amissione. **Sed** ille qui est ex banniti alicuius civitatis. vel regni non perdit ea que sunt iuris civilis: civium romanorum: sed ea que sunt propria illius civitatis: vel regni. **Hec** **Bar.** in d. l. amissione. **Et** per hoc qd isti ex banniti alicuius civitatis non pater iura communi. dicit **Bar.** in. d. l. ex facto. qd filij nati post bannimentum faciunt defecere conditionem fideicommissi.

Quid autem in deportato. **Bar.** in dict. **S.** ex facto: dicit per illum. **S.** q. filij concepti ante deportationem faciunt deficere conditionem fideicommissi relicti: si decesserit sine liberis. **Secus** si post concepti fuerint. **Hoc** intellige: expectata morte naturali ipsius deportati. **Addit etiam Bar.** in l. tutelae. ff. de capi. di. q. licet exbannitus perdat iura ciuitatis sue: q̄tum ad suum p̄modum: non tamen hoc quo ad suum incōmodum: quin obligetur ex his que postea facit. et licet non possit conueniri pro gestis antea. **Secus** pro his que geruntur postea. **Vide etiam Bar.** in l. tutelae. palle. vbi querit. **Pone** statutum dicit. q. nobilis de patrimonio puniatur in plus q̄ popularis delinquens. **Querebatur.** vtrum basthardus diceret nobilis de patrimonio. **Quidam** allegabant illa iura que dicunt q. basthardus nō dicitur de familia. vt. l. pronuntiatio. de verbo. sig. et insti. de leg. ag. suc. **S.** vulgo. **Sed Bar.** dicit q. dicte leges nihil faciunt. quia disponunt per nomen iur. vt est agnatio et similia. **Sed** statutus predictum disponit per noia naturalia: que ita cadūt in basthardum: sicut in legitimū. **Nomina** v̄o familie. sunt nomina ciuilia. que non cadūt in basthardum. vt dicta. l. tutelae. et intelligitur nobilis de patrimonio. i. de nobili patre natus: in quo non attendit patria potestas.

Sed quid si statutum dicit. **Omnes** de tali domo. **An** p̄tineat basthardus. **Et** dicit aduertēdū. v̄t hec appellatio: de domo siue basthardus sit iur. ciuilis: vel naturalis. **Et** q̄tum ad p̄positum est iuris ciuilis. quia appellatio naturalis apud omnes est vniformis: vt pater et mater etc. **Appellatio** v̄o ciuilis est difformis s̄m diuersitatem gentium ciuitatum. vt in l. omnes de iur. et iur. **Sed** hec appellatio de domo: assumitur diuersimode. **Nam** quandoq. domus assumitur p̄ agnatione vt. l. cum vnus. ff. de ali. le. et ff. ad sil. l. j. **Quando** q. assumitur domus pro omnibus habitantibus in eadem domo. vt. l. ne. li. po. l. j. **Item** hoc videmus hodie consuetudine inductum in quibusdā locis: q. dicantur de eadem domo omnes qui portant eadem insignia seu arma. **Et** qui volunt diuidere domum diuidūt insignia: seu arma. est q̄ hec appellatio ciuilis.

An autem hec appellatio cadat in basthardum. **R̄s.** s̄m diuersos modos intelligendi potest cadere. et non cadere. **Aut** enim accipis eandem domum pro eadem agnatione. et in eum non cadit vt supra. **Aut** accipis eandem domum pro omnibus descendētibz ex eodem sanguine. **Et** tunc in basthardo caderet. **Et** de hoc videt̄ tex. in dict. l. pronuntiatio. **Aut** accipis eandem domum pro omnibus habitantibus. **Et** tunc sit vel nō sit basthardus: nō attendit̄: s̄ solum habitatio. **Aut** accipis eandem domum p̄ omnibz qui portant eadem insignia. et s̄m hoc posset p̄bendi. vt. notat̄ p̄dictas leges.

An autem nomine liberorum veniant naturales. **Glo.** in clemen. vnica de baptismo concludit q. non. **Pau.** v̄o distinguit q. aut a lege profertur

verbum filij. **Et** tunc intelligitur de iusta sobole. **Aut** ab homine. **Et** intelliguntur naturales: nisi coniectura dignitatis sit in contrarium. vt. notatur. **L.** de insti. et substi. generaliter. vbi apostilla. **Jac.** de are. dicit q. aut filij naturales nascunt̄ in facie matrimonij. **Et** comprehenduntur nomine filiorum. **Aut** non nascuntur sub velamine matrimonij: hoc est s̄m formam. c. cum inhibito. de clan. despon. **Et** tunc nō comprehendunt̄. **Hec Bar.** in dict. clem. vnica. **Addit etiam glo.** in dict. clem. vnica. q. appellatione liberorum comprehenduntur nepotes ex filiis et alij descendentes. ff. de verbo. sig. liberorum. **Secus** si dixisset filij. **Appellatio** enim filioz regulariter non comprehendit nepotes. in insti. q. da. tu. in te. pos. **Idem** pau. et car. in. d. de. vnica.

Furtum est cōtrecta

tio rei aliene fraudulosa: inuito domino lucrificandi gratia: siue ipsius rei: siue etiam vsus possessionis sue. ff. e. l. j. **S̄m** iste tamen addunt mobilis et corporalis. **Contrectatio** ponit̄ in dicta diffinitione: quia sine ea non est furtum etiam si interueniat voluntas vel verbum. **Rei** aliene dicit̄: quia in re. p̄pria non p̄mittit̄ furtum. **Intellige** nisi alius habeat in re aliquod ius. **Putat.** ille cui erat res pignoriata vel cōmodata. **Mobilis** et corporalis dicit̄. q. in rebz immobilibz vt in agro vel in incorp̄alibz. vt sunt actōes et futures: non p̄mittit̄ furtum: eo q. talia non p̄s̄t̄ c̄tari. **Fraudulosa.** dicit̄: quia si aliquis credebat rem esse suam que nō erat. vel si erat sua: credebat q. etiam ab eo qui habebat ius ibi: posset accipere: non p̄mittit̄ furtum: licet al̄s teneatur. **Inuito** domino. dicitur: quia si credebat dominum permissurum: et suberat iusta causa credendi: non tenetur. **Secus** si non suberat. ff. e. l. is qui rem. **In** dubio tamen p̄sumitur dominus inuitus. l. qui vas. **S.** vetare. ff. eo. **Et** dicitur dominus inuitus etiam si videat rem auferre: q̄uis non contradicat. ff. e. l. penul. **Et** ibi videtur colligi hoc esse verum. quando ratione timoris. vel verecundie nō contradicit. **Al̄s** non contradicendo cum potuerit: videtur consentire. lxxvij. diff. error. **Si** autem putant facere inuito domino. et tamen dominus vult. **Furtum** quidem facit q̄tum ad intentionē. sed non tenetur ad restitutionem. nec dominus potest petere: obstante sua voluntate. ff. eo. d. inter omnes. **S.** penul. **Vide** tamen **Bar.** in l. **Item** q. r̄. ff. loca. vbi dicit. q. si scholaris retinet ratiocinium post t̄p̄us p̄ductōis v̄i recōdurisse: si ille rōcinus erat p̄suetus dari ad vecturam. **S̄** si accepisset vnum pulez parasfrenum quem d̄ns non dedisset nisi p̄ modicis diebz: tunc faceret furtum. nisi crederet d̄m p̄missurum. d. l. inter. **Lucrificandi** gr̄a dicit̄. q. si aliquis alienam ancillam rapuerit. non cā luci s̄ libidinis: non p̄mittit̄ furtum. ff. eo. verum. la. ij. **Ipsius** rei vsus possessionis sue. q. non solum p̄mittit̄ furtum. q. rei d̄m vult sibi lucrari. s̄ etiā q. vult in re ipsa lucrari vsum et possessionem. l. di. q. saccum.

Furtum

¶ Due sunt spēs furti. Aliud manifestum: cum quo deprehendit fur. prius q̄ veniat ad locum destinatum. Aliud non manifestum. cum quo non deprehendit. ff. de l. ij. z. iij. Item nota. q̄ quedam remanent in nomine generali. Quedam in spāli. veluti sacrilegium: qd̄ est furtum rei sacre seu non sacre. sed de loco sacro. Deculatus: qd̄ est furtum de republica. xxij. q. iij. quid ergo. Abigeatus qd̄ est furtum. qm̄ q̄s disp̄git gregem z inde furat. ff. de abi. l. j. Plagium: qd̄ dicit furtum hominis. s. qm̄ quis scienter libez boiem vendit vel emit. vel donat. ff. de pla. l. j. z. iij.

¶ Quomodo autez cognoscat plagarius a fure? Rñ. Bar. in. l. nō statim. ff. ad. l. fa. de pla. de mēte. Hzo. dicit q̄ aut habet animum celandi domino. Et tunc dicit plagarius. Aut non habet animum celandi domino: s̄ tñ sibi vult habere. Et tunc non est plagarius: sed fur. vt dicta l. nō statim. Et hec opinio p̄muniter tenet. Notat etiana idem Bar. p. l. si libez. c. ti. q̄ emptor z venditor liberi hominis tenet illa. l. fauia. Idem qui sciens libez hominem donauerit vel in dotem dederit. Idem si permutauerit. d. l. iij. Et per hoc querit Bar. ibi. Quid de cardinalibz. vel magnis dominis qui vnum nānum. vnum cantorez. vnum puitorz libinucez donant. An incident in banc l. Dicit q̄ non. quia nō donant eos vt illos sua libertate priuent: s̄ donant: vt ita sint liberi. z libere stent apud alium: sicut stabant libere apud donantem. Et sic illo volente. Et sic cum non faciāt dolo non tenet. d. l. Similiter qui libez hominem celat z subtrahit: dicit plagarius. Et dicit q̄ tempore quo erat in studio. fuerunt aliqui condemnati lege fauia. ex eo q̄ vnum iuuenem subtraxerunt.

¶ Qua autem pena punit p. d. l. fauiam. Dic si est nobilis: p̄demnat in metallū. si ignobilis gladio. Si fuus vel libertus bestijs subijctur. vt. l. eo. l. fi.

¶ Quid si quis p̄pter necessitatem famis. aut nuditatis furatus fuerit cibaria. vestem vel pecus. Rñ. Dire. li. iij. q̄ non tenet dum tamē fuerit nimia necessitas nuditatis. vel famis. nec penitentia imponit. de conse. di. v. discipulos. nec furtuz p̄mittit. quia furtum non cōmittit sine dolo. qui hic esse non potest. quia in tanto periculo reduci debet ad ius naturale qd̄ vult omnia esse communia. Insti. de iu. na. gen. z ci. Et debet credere dominum p̄missurum. q̄uis non permittat. Sed si esset modica necessitas non excusatur sed tenetur reddere. vel tribus ebdomadis ieiunare. extra eo. si quis.

¶ Done. q̄s furatus fuit in extrema necessitate. postea deuenit ad pinguiorem fortunam. An teneat ad restitutōem. Rñ. Dire. q̄ non. maxime si talis res sit p̄sumpta. p. no. in. c. suggestū. de deci. vbi habet: q̄ vbi res habet perfectionem suam. nec p̄tinet actum successiuum: non reuocat: licet postea cesset cā talis rei. Sic in p̄posito: licet in isto cesset cā: tamē quia semel huic de iure naturali acquiritur est ius p̄fectum in re capta. lz cesset cā. pu-

ta. extrema necessitas non p̄pter hoc obligat ad restitutōz. Hoc idē tenet Sco. in. iij. Er videt cōis opinio. licet panoz. s̄.

¶ Sed quare non excusat eodē mō mulier a fornicatione. p̄ famis necessitatē. sicut a furto. Rñ. Direc. vbi s̄. q̄ p̄pter necessitatem res facta est cōmunis. Et quia ius naturale subuenit. z excusat ratio naturalis. Sed fornicationi ius diuinum dicit z accusat turpitudine. z error: pueniens ex peccato. imo potius debet omnia mala pati: q̄ peccato p̄sentire.

¶ Item querit: quare excusat q̄s ab homicidio p̄pter necessitatem sue defensionis. vt in de. si furiosus. de homici. Et non excusat mulier a fornicatione. Rñ. Dire: vbi s̄. q̄ is q̄ alius aggredit aio occidēdi nisi occidat: ipse qd̄ ammō se occidit. s̄ mulier improba nō defendit se s̄ impugnat. vtz eē de eo q̄ co. vxo. c. iordane. iō cum mulier peccet volūtarie non excusat.

¶ Quid si q̄s rem vsurario vel anaro furat. vt in de elynam faciat. Rñ. fm Ray. talis furtum vel rapinam p̄mittit. q̄ nō sunt faciēda mala vt veniant bona. In calu tñ in quo periculum immineret plone. nec posset aliter subueniri: posset etiam aliq̄s fm Lho. occulte rem alienaz accipere vt subueniat primo sic indigenti.

¶ Quid si quis furez vt restituat dño: z hoc faciat. Rñ. fm Hosti. talis videt excusatus. ar. ff. de po. bona fides. Nam etiam vtiliter gerit negocium furis. ergo cogitur ratum habere. ff. de neg. gest. s̄ an vltro.

¶ Qui rem alienaz inuenit: nisi publice denūciat rē inuentaz: vt ille cui est inueniat eaz furtū p̄mittat. ff. de fur. l. falsus. S. q̄ alienū. nisi accepit eo aio vt dño restituat.

¶ Quid si thesauro inuenit. Rñ. si q̄s inuenit thesaurū in loco p̄prio. statim sit inuentoris. Si vō in alieno: casu fortuito inuenit: dimidi est inuentor z dimidi dñi loci. Si vō studiose quesitū z inuenit eum in loco alterius totus erit dñi loci. Si autē i sacro vel religioso loco: casu fortuito inuenit thesaurū totus erit inuentoris. S̄ si in loco publico fisci. vel ciuitatis inuenit. dimidius eius erit. z dimidius fisci. vel ciuitatis. Insti. de re. di. S. thesauros. hec notat Jo. xiiij. di. q. v. si qd̄ inuenisti.

¶ Querit an in volucris z animalibz. ac piscibz committatur furtum. Rñ. Directo. vbi s̄. q̄ volucres z pisces z hmoi quia in nullius bonis sunt z que vadunt quo volunt. ideo naturali ratione capienti conceduntur. Nec distinguitur vtruz predicta quis capiat in suo fundo vel alieno licetis qui alienum fundum ingreditur. venandi aut aucupandi gratia: posset a domino fundi p̄hiberi ne ingrediat. z est capientis. qd̄ in sua custodia cohercet: s̄ in libertatem reddit. qm̄ oculos effugit capientis. dicta insti. S. fere.

¶ Sed quid si bestia fera sit ita vulnerata vt capi possit. Rñ. qui supra statim esse intelligit vulnerantis. dum tamen eam perfequatur. qui si deserit perfequi: desinit illius esse. z rursus sit occupantis.

Apum dō et pauonum et columbarum natura fera est: licet ex consuetudine aduolare et reuolare soleant. Et ideo tñ reputantur sub dominio alicuius: q̄d̄i sunt in loco eius. Verū si quis aucupet ex arboribus apum in arboribus cuiuscunq; et etiam fauum. furtum non committit: licet dominus arboris possit ingredientes prohibere: nisi examen fuerit in suo alueo recolectum: vel ipsum psequatur. sicut de pauonibus et columbis dicta in sti. §. apum.

Quid de cernis. tuniculis et alijs feris: que habent de consuetudine ire et redire ad certum locū. Respondit qui supra. q̄ talis regula approbata ē vt eiusvisq; adeo esse intelligantur q̄d̄i habeant animum reuertendi et non vltra. Et animum reuertendi videntur desinere habere: cum reuertendi consuetudinem deseruerint: dicta in sti. §. ceruus. Si autem sunt inclusa in pratibus: vel in alijs locis: furtum committeretur. Et idem de piscibus. arg. dicto. §. apum. Fere autem priuate: seu mansuete: vt galline. anseres. et huiusmodi. q̄ etiaz aliquo casu turbate euolauerint: et a conspectu domini sui effugerint. quocunq; loco sunt domini sui esse intelligunt. et qui animo lucrandi retinerent: furtū committit. d. in sti. §. gallinaz.

Quid de lignis: que vis fluminis impulsit in agros aliquorum. An rapiens ea committat furtum? Respon. Fede. consilio. c. vii. dicit q̄ vulgare est laicorum: lucrifacere ligna et alias res quas fluminis impetus impulsit in agros eorum. Quod sibi non videtur verum: nisi habeantur pro derelictis: nec sunt occupantium. immo furtum committit qui talia occupat. ff. de acquir. re. do. l. qua ratione. §. si. nec ins presumit q̄ habeantur p derelictis: nisi per qualitatem rei et actus. vel aliter de voluntate domini appareat. cum nemo presumat iactare suum. Et communis consuetudo: q̄ occupans lucrifaciat videtur expresse reprobata per legem. ff. ad. l. ro. de iact. l. de precario. et ibi notat in glosa. Et licet ibi loquatur de rebus iactis causa nauis allemande: tamen idem videt in istis flumine ablatis: cum parum differant ab illis iactis: cum non interueniat factū hominis: sicut in illis iactis.

Sed quid habet dominus fundi facere infra quem appulerūt tales illate res. Et satis videtur q̄ sufficiat denunciare domino: q̄ tollat vel p derelicto habeat. Et casu quo dominus vel alius p ea non apparet: videtur sufficere libellum publice proponere. Et si infra tempus statutum a iudice non fuerint allenate: tunc pleno iure accipiat. Et si non vult conseruare: et suum fundum impeditum vult euacuare: potest proijcere. Crederem tamen q̄ si dominus taceat: nec per se. nec per alium vadat perquirendo: q̄ videatur eam pro derelicto habere. et occupanti concedatur. et videtur textus. ff. ad. l. ro. de iact. l. qui leuande. in principio. videtur enim illa. l. statim sibi necessitate imponere perquirendi res amissas. Alis si taceat: prima p̄sumptio q̄ erat q̄ nō dimiserit derelinquendo tollitur per vltimaz salicet. negligente non p-

quirendo. Nec Federi. Vide etiam Pand. in. e. cum dilecti. de accu. vbi dicit. An quis debeat presumere q̄ proijciens habeat rem pro derelicta: vel ne: recurrendum est ad cōiecturas. Si enim quis proijcit librum apertum in mari: presumendum est q̄ animo derelinquendi. Secus si clausum et panis inuolutum. et sic de similibus. Addit etiā vñ singulare de mente Barto. in. l. falsus. ff. de fur. q̄ si quis inuenit rem alterius. et non reperiat dominum. si putauit eam rem esse. p derelicta. licet nō esset. potest eam vsucapere. ff. pro derelicto per totū. Si autem hoc non putauerit. Si tunc nō reperit dominum: facta proclamatione debet eam dare pauperibus.

Utrum in re parua committatur furtum. sicut magna? Rñ. sic. quia in furto non quod ablatum est. sed mens furātis attendit. xiiij. q. vj. c. vltimo. Et hoc intelligendum. quando voluntas est talis q̄ etiam maiora subtraheret. vñ q̄ ex ablatiōe parte rei dñs intelligit grauari.

Quicūq; vñ re apud eum deposita: vel re ei cōmodata: ad alium vsu vel vñ pignore cōmittit furtum.

Quid si mulier fecit furtum: siue ante matrimonium siue post. et vir participauit. aut vir fecit. et vxor participauit. Nunquid liceat vxori de rebus cōmuniibus satisfacere? Rñ. fm. p̄. vbi est de cōsuetudine regionis: q̄ vir et vxor cōmunicant sibi credita et debita ex contractu vel maleficio. et res furtiua adhuc existit in potestate eorum. vxor potest illam restituere. etiam contradicente marito. Idem forte esset dicendum: si inter eos nō esset talis cōmuniō. Nam quicunq; habet rem furtiua debet illam dño restituere. l. e. l. in ciuilem. Si autem consumpta est. potest vxor: si exp̄sse vir nō contradicit negocia mariti gerendo. et se liberando. ex timationem restituere de cōmuniibus bonis. Prohibente autem marito. non credo q̄ debeat facere huiusmodi restitutionem. cum nō habeat administrationem rerum. sed maritus. Si tamen restituere de bonis cōmuniibus bona fide. non credo q̄ esset ei iniungenda p̄na. quasi p̄ mortalit: si hoc facit latenter: et sine aliorū scandalo.

Contra quem dat actio furti? Rñ. fm. Hosti. contra furem: etiam si impubes sit: dummodo sit doli capax. ff. e. l. impuberem. Pater etiam agit cōtra filium suum. si peculium castrēse habeat. alis nō esset iudicium inter eos. ff. eo. l. ne cum filio. Eodē modo ager filius. si pater ei aliquid surripiat de peculio castrensi. Item vir contra vxorem. vel econtra nō agit furti. matrimonio constante. sed datur actio in factum. Sed qui ei opem tulerit. furti tenetur. ff. eo. si quis vxori. Item datur actio furti cōtra eum. qui dedit opem. vel consilium ei qui furtim fecit. ff. eo. si is qui.

Que est pena furti? Rñ. det. q̄ quando agitur criminaliter. scz ad penam corporalem. licet fm iura fur nō sit suspendendus. vel demembrandus. sed aliter puniendus: puta fustigandus. vel exulandus. tamen hodie in multis locis etiaz simplex fur suspenditur de cōsuetudine. quam facit rationabi-

Gloria vana

lem necessitas pacis omnium. et frequens incorrigibilitas. Si autem agatur civiliter: pena furti manifesti est quadruplum. Non manifesti est duplum ut in i. de ob. que ex deli. na. §. pena. et ibi patet quod illud duplum: seu quadruplum erigitur ultra res sublatam. Et hec pena potest peti etiam post annum. Et si aliquis egit criminaliter: potest iterum agere civiliter et econuerso. **L.** quando ci. act. pre. cri. l. vnica.

Querit aliquis promissit hic furtum: et cum ipsa re furtiua transitulit se postea ad alienum territorium. Nunquid possit puniri pro illum iudicem: ubi reperitur cum re furtiua? **Rn.** Panor. in. c. j. de rap. di. q. vlt. ad tps Bar. Communis opinio erat. q. no: q. ex assidua tractatione: no datur noua actio furti. Sed Bar. in. l. si dominum. ff. de fur. tenet tractari. Sicut enim ex interuentu noue persone datur noua actio furti. ut in. d. l. si dominum. Ita ex tractatione noua: facta in nouo territorio. Et per illam opinionem Bar. plurimi homines sunt suspensi. Sed moderniores adhuc dicunt: q. de stricto iure: illa opinio Bar. non procedit. Franc. tamen de are. illam opinionem fuit secutus. Sed non Accur. hec panor. ubi supra vide etiam eundem panor. in. c. j. de peis. ubi dicit de mente Bar. in. l. si cui. in. fi. ff. de accu. q. si quis promissit plura delicta in vno loco. et in hoc territorio aliud: vel illud reiterant no potest huius puniri pro delictis alibi promissis: ubi alia ratione huius tractatur forum. Sed pena bene potest aggravari ex delictis alibi promissis. Exemplum in fure qui promissit diuersa et varia furtiua in vno territorio. nunc in alio territorio promissit vnum furtum: tunc q. habito respectu ad alia potest dici famosus latro: poterit suspensum di ubi commisit tunc vnum furtum tanquam famosus latro. l. capitalium. §. famosus. ff. de pe. licet dicitur non possit ibi puniri pro delictis alibi commissis. Nota fm directoriam li. ij. q. xliij. q. ad vsucapionem quatuor requiruntur. Primo. q. res non sit viciosa: nec furtiua et huiusmodi: nec liber homo: nec res sacra vel religiosa possunt vsucapi: nec decima: nec prescribi. Item nec seruus fugitiuus. ut in i. de vsuca. §. sed aliquando. et se. Item nec via publica: nec aqueductus. ff. de vsucapio. l. vsucapionem. **L.** de aqueduc. l. diligenter. lib. ij. ff. de via pub. l. viam publicam. Secundo requiritur. q. ille qui vsucapit habeat bonam fidem. id est q. credat venditorem esse dominum: vel habere ius distrabendi. ff. de verbo. signi. l. bonafidei. Nota tamen q. ignorantia iuris non excusat: ut quis sit bonafidei. ff. de vsucapi. l. nunquam. Et requiritur fides bona et continua in principio. medio et fine. Aliis quicquid dicant docto. vsucapio non procedit: ut prescriptio. Tercio requiritur. q. res tradatur: vel quasi. quia possessio no acquiritur sine traditione vel quasi. **L.** de pac. l. traditionibus. Quarto requiritur iustus titulus verus: non putatiuus. nec falsus. **L.** de vsucap. pro herede. l. finali. Et nota q. in vsucapione requiritur tempus trium annorum. Que quidem fuit introducta pro bono publico: ne dominia rerum sint incerta. ff. de vsucapio. lege prima. Et omnia que possunt prescribi

possunt et vsucapi. nisi quia in rebus mobilibus et vsucapio. Prescriptio in immobilibus. Prescriptio autem retinet nomen suum generale. vsucapio autem transit in nomen speciale: quod vocatur vsucapio. Sile habes s. Adoptio.

Quid si quis furem christianos detentos a paganis: ut eos liberet? **Rn.** fm Ray. et Hosti. si est tēpus treuge. tenet ipsi pagano restituere. non hominem propter periculum anime. sed extimationem. Similiter tenet de alijs ablatiis: ut. xxij. q. j. noli. Tamen hoc casu dicit Ray. ipsum furatē nullo modo peccasse quod ad hominem. quem furatus est si rectam habuit intentionem: dummodo alius satisfaciatur. Quidam tamen dicit. q. etiam ad nullam satisfactionem tenet. quoniam paganus christianum iniuste detinebat. quod est regulare: ut in Rubrica. **L.** ne christi. man. h. vel pa. vel in. ha. vlt. pos. et in l. vna ibi posita. Si tamen pagani compellerent eum ad circūcisionem: vel ydolatriam: vel aliquod mortale peccatum. tunc ille penitus liber factus est. et sic furas eum non peccat.

Nunquid christiano qui detinetur a saraceno: liceat furari ei? **Rn.** fm Hosti. Si iste christianus. dum esset treuga. frangeret eam: et sic erat in culpa et fuit captus: nec ei imminet periculum necessitatis. non licet furari. sed tenetur ad restitutionem. Nam talis iuste detinebatur. Si autem iniuste detinebatur. ut quia tempore belli captus est. et imminet necessitas. no tenet ad restitutionem.

Gloria vana. Vtrum appetitus inanis glorie sit peccatum mortale? **Rn.** fm Tho. scda sede. q. cxxij. potest mortale dupliciter. Primo ratione materie. cum quis gloriatur de aliquo falso. quod contrariatur diuine reuerentie: vel cum quis bonum temporale. de quo gloriatur preferat deo. Sen cum quis preferat testimonium hominum testimonio dei. videlicet cum quis verecundatur confiteri. seu sequi quod deus per sacram scripturam docet. propter contrariam hominum opinionem. contra quos dicitur. Qui me erubuerit etc. Secundo modo ex parte ipsius gloriantis. qui intentionem suam refert ad gloriam. tanquam ad vltimum finem. ad quem ordinat etiam virtutis opera. Et pro quo non permittit etiam que sunt contra deum. His ergo modis est mortale. Aliter non.

Gratia. Nunquid gratia per summum pontificem facta. expirat per eius mortem etiam re integra? Dic. q. aut gratia est facta et perfecte concessa per romanum pontificem. Et tunc non expirat per eius mortem. licet executio dicte gratie nondum fuerit completa. Aut gratia nondum est facta. sed facienda. Et tunc expirat per eius mortem. Et de primo membro casus est singularis. in. c. si sup. de offi. dele. lib. vj. De secundo est tex. clarus. in. c. si cui. de pben. lib. vj. Et ibi de hoc est glo. singularis: que concordat dictos duos tex. qui videntur contrarij.